

החברותא

בס"ד ערב פסח י"ג ניסן תשס"ג

החברותא בשאנן פנימי לחברים גליון מס 199

פנינים יקרים לימי הפסח

דחזיתיה ודלא חזיתיה ליכמל וליהוי הפקר כעפרא דארעא אמר הכעש"מ ז"ל שאם מזדמן לו לאדם לראות פנים בחברו להוי ידוע לו כי מן השמים זימנו לו שיראה זאת, לפי שפנים זה מצוי גם בו וע"כ מבקשים לעוררו לתשובה חברו משקף לו גם את פניו הוא, - זהו שמבקש אדם מישראל בשעת בדיקת חמץ הן דחזיתיה עברות הידועות לי ודלא חזיתיה שהם של חברו אשר עלי לחשוב שהם עבירות שלי על כולם אנו מבקשים להתעורר בתשובה. (כנסת מרדכי)

מניין אותיות חמץ עולה בשלש יותר ממנין מצה (חמץ - 138 מצה - 135) והם שלש המידות קנאה תאוה וכבוד שבהם החמץ יתירה על המצה שורש כל העבירות דלא ברילי אינשי מיניה. (תתם ספר)

מנהג בישראל שהבכורים החייבים בתענית בערב פסח מסיימים מסכת גמ' וכו' שע"כ יו"ט הוא להם ונפטרים מתענית. ולא רק המסיימים נפטרים אלא הנהגים מסעודה זו גם נפטרים. ענין זה מרמז על גאולת ישראל אע"פ שבתחילה היו עובדי ע"ז כדוגמת המצרים הרי לכסוף נצמדו למשה ואהרן האמינו בנבואותיהם וכו'. ואם הסיום טוב הכל טוב ושוב אין צורך להתענות.

קדש ורחץ. הסדר הרגיל בעבודת השי"ת הוא סור מרע ואח"כ עשה טוב (תהלים ל"ד) כמש"כ ומהרו וקדשו. אולם ביציאת מצרים לא המתין הקב"ה עד אשר יתקדשו בני ישראל ויהיו ראויים לגאולה אלא נאלם וקידשם לפני שמהרו ממומאת מצרים "בחפזון". לפיכך חג הפסח הוא זמן שבו יכול כל אדם מישראל לבא לידי "קדש" עוד לפני רחץ כלומר שיכול להתחיל בעשה טוב ומתוך כך לבוא ליד סור מרע ...

הא לחמא עניא. לחם עוני בחינת דלית ליה מגרמי כלום שעדיין לא נתברר הדעת רק כשיצאו בני ישראל בנפלאות הבורא שנגלה עליהם הקב"ה וגאלם ואין זה מצד האדם ...

כל המרכה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובת. כל המרכה לספר אפילו בימי הגלות החשוכים. סימן הוא שהרי זה משובת כי בזה שמוכיח הוא כי השמחה רוחנית היא שהוא שמח על התורה ועל העבודה שאנו זוכים לזה יום יום הודות ליציאת מצרים.

היו מספרים כל אותו הלילה וכו'. חכמים אלו עסקו כל הלילה ביציאת מצרים והשיגו השגות נשגבות ובכל זאת נשארו עם אמונתם הפשוטה. וזה הכוונה הגיע זמן קריאת שמע. היינו הגיע הרגע שהשכל האנושי אינו ממשיך במחשבותיו והוא נזרק לאמונה הפשוטה באחדות הבוית"ש ובקבלת עול מלכות שמים. (שם משמאל)

מוזכרים יציאת מצרים כלילות. אפילו בזמן ששרויים בחשכת הלילה ובשפלות אין להתיאש אלא לקוות ולהאמין שכמו בני ישראל שהיו שקועים במ"מ שערי טומאה ודוקא ברגעים של שפלות גרועה ביותר באה הגאולה וזכו להיות עובדי השי"ת כך תקותנו אנו.

ברוך המקום ברוך הוא וכו'. ברוך המקום מכון נגד החכם, ברוך הוא נגד הרשע שע"י דין נתקדש שמו בעולם. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל - נגד התם שאור המצוות משפיע עליו. ברוך הוא נגד אינו יודע לשאול ללמדנו שגם על האיש שאינו במדרגה להתעורר מכולם - ברוך הוא דרחמיו על מעשיו, דמלמד הקב"ה אותנו להועיל שלא להתיאש משום אדם.

כנגד ארבעה בנים דברה תורה. נראה שהוא כנגד היצה"ר ע"ז שמהרהר אחר החוקים. ועל זה צריך להיות החשיבה מוכן בלב האדם כי לעשות רצון השי"ת יש מזה יותר מעם ושמחה מהבנת מעם המצוה, וזה אין מפפירין וכו' שמעם מצוה של מצה אף שאין בו מעם, מתוק לו יותר מממעמים. (שפת אמת)

פעם נקרא חג הפסח ופעם נקרא חג המצות. ברם פסח מזכיר את שבחו של השי"ת שפסח על בני ישראל ואת בתינו הציל. לעומת זאת חג המצות מזכיר את שבחם של ישראל שהלכו אחרי משה במדבר ואפילו צידה לא עשו להם. לפיכך קורא השי"ת לחג זה בשם חג המצות. המזכיר שבחם של ישראל ואילו ישראל קוראים לו בשם פסח המזכיר שבחו של המקום ברוך הוא.

שיחת קודש ממו"ר הרא"ש שליט"א

שיחת הרא"ש י"א אלול תשכ"ט, נכתב ע"י הר"פ כפ' הבנות.

או חצרותה או מיתותה

199
2

מאה ממה שלכאורה השיג. ולכך כאשר מגיע אליו הסיפוק בהשגת התענוג, הוא מיד דוחה את הסיפוק כאילו בתחושה של חבל שלא עשיתי מאמץ יתר בניצול עבור האינטרסים שלי (אמר הכותב: ענין זה דומה לזה שאמרו חז"ל משביעו רעב מרעיבו שבע שדוקא מתי שלכאורה שבע הוא חש רעבון גדול...) נמצא שאם מנצל את הקשר עם הזולת כדי למלאות את התענוג העצמי לא יצליח בכלום ונשאר כאלו באותו המצב של פלג גופא. ועוד בתוספת של פנטזיות ותסכולים מחמת התחושה שהלא יש לו אשה ויש לו חברים, ואם כן למה הוא כל כך סובל? ואינו מעלה על דעתו כלל לחשוב שמנצל את הקשר בכוון ההפוך, משל מהברגה שמסובבים את המברג בכוון ההפוך האם הבורג יתפס.

הדרך האמיתי בהשגת התועלת בקשר בין איש לאשתו ובין אדם לחבירו הוא בזה שהאדם יתבודד בינו לבין עצמו בהתבוננות וברבוי תפלה לרבש"ע שיגלה לנו מה תפקידו בעולם כלומר לאיזה מטרה באנו לעולם. בשעה שאנו מתבודדים בינינו לבין עצמנו אין להעלות על המחשבה ובשפת הלשון מה שנדרוש מהאשה או מהחבר, אלא אך ורק לחשוב ולהתפלל על מה שאני צריך לעשות בחיים, הן בצרכים המעשיים, והן בצורך להיות נמנע מכל מיני כשלונות. לאחר שהתבודד יתחבר בבן זוג או בחבר הנאמן מתוך מטרה לשאוף מהם כח במלוי מטרת חיו אותה העלה בעת ההתבודדות כנ"ל.

מאד מאד קשה להבחין בין חיפוש השלמת התענוג העצמי באמצעות הקשר עם האשה או החבר לבין ניצול הקשר עם האשה או החבר למלוי המשימה אשר למענה נברא. (כפי שמתגלה לאדם בשעה שהוא מתבונן ומתבודד כנ"ל) כי לכאורה האדם מסוגל לרמות את עצמו לראות בחיפוש אחר התאוות שלו ולחשוב שיש בה מטרות

האדם הוא פלג גופא, לא יתכן שהאדם יהיה מסוגל להשלים מטרתו בחיים כאשר הוא בינו לבין עצמו, כולנו מכירים את אמרות חז"ל שיוצאים נגד הבדידות וההתבדלות כמו (תענית כ"ג): או חברותא או מיתותא, ובמיוחד מה שאמרו חז"ל על השרוי בלא אשה שרוי בלא שמחה וחיוו אינו חיים ועיין יכמות ס"ב ועוד). כך שבדאי כל אחד ואחד צריך לעשות את כל מה שניתן לעשות כדי שלא יהיה בודד ומובדל מהחברה משפחה וכד'. כי לבד לא ניתן להשלים מטרתו בחיים אשר למענה נברא.

אמנם צריכים לדעת שקשר אמיתי ומועיל בין איש לאשתו וקשר אמיתי ומועיל בין אדם לחברו אינו דבר פשוט, לא בזה שמתחתנים ולא בזה שיוצרים קשר עם חבר או ידיד כבר השיגו את המטרה. צריכים הרבה לעמול ולטרוח על מנת להגיע לקשר אמיתי ומועיל, קורה ברוב המקרים שמתחתנים ויוצרים קשר עם החבר אין זה קשר אמיתי כלל, קשר זה הוא ניצול מלוכלך שמנצלים את השני עבור השלמת האינטרסים שלו. קשר כזה אינו פורה כלל, אדרבה קשר שבנוי על מלוי התענוג העצמי גורם תסכול נוראי ומפח נפש שהולך ומסתבך בלי אפשרות לצאת ממנה. לא פעם ניתן לראות איך שקשר בין איש ואשה יוצרים קשרים בעייתיים. וככל שמנסים להתערב במצב ולנסות להסדיר את הענינים גורמים לפלונטער יותר גדול. המצב דומה לרכב שנתקע בבוץ טובעני אשר ככל שמנסים יותר להפעיל את המנוע ואת הגלגלים האחוריים יוצרים בור יותר עמוק והרכב נתקע יותר ויותר.

וזאת עלינו לדעת מי שחושב שיצליח להשלים את התענוג העצמי דרך ניצול הקשר עם הזולת אינו אלא טועה. אף פעם לא יצליח למלאות את סיפוקו. כי עוד לפני שמגיע אליו התחושה שאכן השיג את התענוג שלו כבר מתעוררת אצלו הרצון להשיג פי

שיחת קודש ממו"ר הרא"ש שליט"א

המשך מעמ' קודש

199

רוחניות, בו בזמן שיתכן שאינו אלא תאוות היצר, ה' ירחם, אי"כ איך יוכל האדם להבחין אם השאפתנות באה מצד הקדושה או מצד היצר הרע?

העצה שאני רוצה ליעץ לכם בענין זה הוא כך: הלא יש לאדם כמה וכמה תפקידים בחיים הלא בכל רגע התפקיד משתנה בהתאם למציאות בו הוא נמצא באותו רגע. בזה הנני מיעץ לכם להעביר את התענוג או את השאפתנות לנושא אחר מתוך הנושאים שאנו מחויבים. למשל סדר היום של האדם מתחלק לכמה חלקים, כגון זמנים לאכול ולשתות וכד', זמנים בתעסוקה הקבועה והמודמנת וכו' וכו'. כאשר בא לאדם השאיפה אחר תענוג באכילה שתיה וכד', וזקוק לקשר של האשה או החבר על מנת שיוכל להשיג את שאיפתו כראוי. ברגעים אלו קשה מאד לדעת אם נמצא במצב של תענוג עצמי והקשר עם הזולת הוא למלוי התענוג העצמי (וכאמור לעיל בפועל משיגים את ההיפך) או שהקשר בא למלאות שאיפתו בחיים לעשות רצון אבינו שבשמים. ברגעים אלו תשתדל להסיט את השאפתנות למשהו אחר, באותם הדברים שבין כה צריכים לעשותם. (בהמשך המשל הנ"ל) כגון את התענוג באכילה לדחות לפרק זמן מאוחר ולנצל את הקשר לדברים אחרים. הרא"ש הדגיש שלא איכפת לו אם הדחיה תהיה בדברים רוחניים או שתהיה בדברים חומריים אחרים, המטרה לנגד ענייניו הוא לא לתת לתענוג לשלוט על האדם. ואם האדם מצליח להעביר את התענוג לדברים אחרים זוהי הוכחה שהתענוג הוא חלק ממלוי המשימה אשר למענו נברא ואז נצול הקשר עם האשה והחבר חיובי ביותר.

הרא"ש הדגיש דוגמאות לשנוי, התבטא ואמר: האדם צריך להשלים את התענוג בעבודה העצמית והוא בזה שמעביר התענוג הנוכחי לתענוג אחר, אין הבדל במה הוא מעביר אותו, כל אחד יעביר כפי דרגתו. יכול להיות במציאות

הווי, יכול להיות בדמיון הווי, ואפילו בהעברת התענוג באיזה מציאות גשמי, כגון תענוג בסידור הדירה, גינון וכד', העיקר שיעביר את התענוג ממה שנתפס בו ואז זוכה לתענוג מושלם בין בענינים ששייכים לעצמו ובין בענינים ששייכים אל הזולת. ובין בענינים הקשורים לקוב"ה.

הרא"ש המשיך דבריו ואמר: העצה שאמרתי לכם היא עצה פשוטה ובדוקה, שימו לב לתוצאות של העברת התענוג, אם הצלחתם להעביר בלי תופעות לוואי של לחץ ומצוקה יש בזה הוכחה שהקשר עם האשה או החבר הוא קשר טוב ומועיל. ואם נתקלתם בקושי מסוים בהעברת התענוג, יש בזה מקום לבקורת עצמי אולי מהות הקשר אינו מהמקור האמיתי של "או חברותא או מיתותא" ואולי אינו מהמקור האמיתי של "מצא אשה מצא טוב" כי יתכן שאינו קשור כלל בזולת אלא שקשור באינטרסים העצמיים ולכך קשה לו להעביר את התענוג לנושא אחר. הבקורת העצמית הוא לא דבר רע אדרבה דרך הבקורת העצמית יוכל במשך הזמן ליצב את הקשר ולכוון לכוון המועיל.

אם אין האדם משתדל להעביר את השאיפה או את התענוג לשאיפה אחרת עליו לדעת שיתכן ונמצא במצב עדין מאד, כי יתכן שהקשר לו מבוסס על המצב של השלמת התענוג העצמי, אלא שאינו מכיר בזה כך שעלול במשך הזמן למצא את עצמו כלוא בבית הסוהר העצמי בחפוש אחר התענוגים שלו ולא ישים לב בכלל איך שנלכד בפח היצר בהליכתו בכוון ההפוך. ואיך נקלע במצב של חסר כאשר התענוג עובר באופן אטומטי מתענוג של תאוות או שאיפות חומריות לתענוג של עצבות, דהיינו שיהיה לו תענוג בזה שמתלונן בוכה ועצוב. עד שכל השיחות שלו עם האשה או עם החבר מתמקד על כל מיני תלונות שיהיה לו על כל מיני בני אדם.

הרא"ש נענע בראשו, השמיט את כף ידו ואמר אם

שיחת קודש ממו"ר הרא"ש שליט"א

המשך מכתב קודם

199
ט

והבכיה המתמדת כך שעלול להגרם דחיה לאשה או לחבר.

מכיון שלהיות בקשר אמיתי עם האשה והחבר הוא לא כ"כ פשוט, ומאידך מכיון שלא שייך להתקדם בחיים בלעדיהם חשוב מאד לנצל את הקשר בכון המועיל ולמנוע את ההסתבכות ובמיוחד למנוע את התענוג של העצבות הגורם את התוצאות ההפוכות ממש. (המשך יבא בעו"ה)

מנצל את הקשר עם האשה או עם החבר במטרה להתלונן ולבכות על אחרים... זהו מצב הטוב כי הקשר האישי עם האשה או עם החבר עדיין מנוצל לבכות להתלונן ולהיות עצוב על מה שאחרים כביכול גורמים לו, או על מה שאינו מצליח להשיג את מה שהוא שואף. אך צריך לחשוש גם למצב שעלול להיות בקע בקשר עם האשה או עם החבר שלא יוכלו לסבול את חיפוש התענוג של העצבות

פנינים יקרים

מתחילה עוברי ע"ז היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו. פירוש שבעל הגדה סידר לספר בזמן גאולתנו כדי שלא יאמר האדם הואיל והרעותי את מעשי עד הנה אין לי תקנה להתקרב אל ה', אלא ארבה יתחוק האדם עכ"פ לשוב מהיום ויאמר בלבו הלא בתחילה עוברי ע"ז היו אבותינו ואעפ"כ קרבנו המקום לעבודתו. (עבודת ישראל)

מצה מרור כורך. מצה מרמזת על היצה"מ אילו מרור מרמו על יצה"ר, יש לכרוך יחדיו את היצה"מ עם היצה"ר בשביל עבודת השם. כמש"כ בכל לבבך פרש"י בשני יצריך ביצה"מ וביצה"ר.

אם האדם סובר וחושב את עצמו תמיד שהוא רחוק מהשי"ת אז הוא הסימן אשר השי"ת קרוב אליו, אבל אם הוא מדמה בנפשו כי כבר הוא קרוב להשי"ת אז יידע בבירור כי רחוק ממנו המקום בה' וצריך לשוב בתשובה, (עבודת יששכר פר' וילך עמ' 183)

הוצאה לאור

בא"ח פסא גמקוים בל"ה (סיון/אב) 5707
ביו"ט ראשון בל"ה 12 בל"ה, א"ח' האשנאן/א"ח פ"נ' האו"ח.

שהשמחה במעונם

הר"ר יהודה גלנץ ומשפ' להולדת הבן
הר"ר יהודה פרוש ומשפ' להולדת הנכדים

ח"ל ע"י

משרכת וחברותא
רח' שני 3

02 - 5829688 ☎

02 - 5325477 ☎

ת.ד. 5080

ירושלים 91050

כוס תנחומין

למשפ' כהן הנכבדה
על פטירת ראש משפחתם

הרב ר' רב אהרן בן ר' אליהו הכהן ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

כוס תנחומין

למשפ' הר"ר משולם י. מורגנשטרן שליט"א
על פטירת חמיו

הרב ר' שלום בן רפאל יוסף וקס ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה